

VLAAMSE OUDERENRAAD

**Advies 2015/6 naar aanleiding van de aanbeveling van de Raad van
Europa over de rechten van ouderen**

**Advies 2015/6 naar aanleiding van de aanbeveling van de Raad van
Europa over de rechten van ouderen**

Inhoud

I. Krachtlijnen.....	3
II. Aanleiding	3
III. Advies.....	4
1. Aansluiting bij het internationale beleidswerk rond de rechten van ouderen	4
2. Uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019	5
3. Sterker kader voor de bescherming en realisatie van de rechten van ouderen	5
4. Aandacht voor de impact van recente beleidsmaatregelen op ouderen.....	6
IV. Eindnoten.....	7

I. Krachtlijnen

In dit advies vraagt de Vlaamse Ouderenraad:

1. dat de Vlaamse regering de aanbeveling van de Raad van Europa omtrent de bevordering van de mensenrechten van ouderen uitvoert;
2. een structurele monitoring van de mate waarin ouderen hun mensenrechten in Vlaanderen kunnen waarmaken, onder meer via de ontwikkeling van een Vlaamse Active Ageing Index;
3. inspraak van ouderen in het Belgisch standpunt in het kader van de Open-ended Working Group on Ageing binnen de VN;
4. de uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord wat betreft de engagementen omtrent gelijke behandeling op basis van leeftijd;
5. een structurele aanpak van de onderbescherming bij ouderen;
6. aandacht voor de impact van recente beleidsmaatregelen op ouderen.

II. Aanleiding

Op 19 februari 2014 publiceerde het Comité van Ministers van de Raad van Europa een aanbeveling aan haar lidstaten omtrent de bescherming van de mensenrechten van ouderen. Vanuit de vaststelling dat er bijkomende inspanningen nodig zijn om te garanderen dat ouderen weldegelijk van alle internationaal vastgelegde mensenrechten kunnen genieten, schuift de Raad van Europa een aantal aanbevelingen naar voor met betrekking tot de realisatie, monitoring, sensibilisering en verspreiding van goede praktijken rond de rechten van ouderen. Aansluitend worden de belangrijkste principes opgelijst die ten aanzien van ouderen gerespecteerd en gerealiseerd zouden moeten worden. Deze principes zijn gebaseerd op de bestaande internationale mensenrechtenverdragen, waaronder het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en het Europees Sociaal Handvest.

De Vlaamse Ouderenraad stelt vast dat deze aanbeveling aansluit bij een bredere internationale bezorgdheid omtrent de bescherming van de rechten van ouderen. Zo ging in 2010 binnen de Verenigde Naties (VN) de Open-ended Working Group on Ageing van start, die het mandaat heeft gekregen de mogelijkheden en inhoud te verkennen voor een internationaal wettelijk instrument voor het promoten en beschermen van de rechten en de waardigheid van ouderen.

Daarnaast werd Rosa Kornfeld-Matte in 2014 door de Mensenrechtenraad aangesteld als eerste onafhankelijk expert inzake het genot van alle mensenrechten door ouderen. De onafhankelijk expert heeft als hoofdtaak te onderzoeken hoe de bestaande internationale instrumenten met betrekking tot ouderen geïmplementeerd worden, waarbij zowel goede praktijken als

tekortkomingen in de uitvoering van de bestaande rechten van ouderen in kaart gebracht moeten worden.

Tot slot vormt het Madrid International Action Plan on Ageing (MIPAA) uit 2002 nog steeds een belangrijke internationale leidraad in de realisatie van de rechten van ouderen. Het plan stelt de maatschappelijke participatie van ouderen als burgers met volwaardige rechten centraal, en reikt daarbij binnen verschillende dimensies concrete stappen aan.

Voor de Vlaamse Ouderenraad is deze rechtenbenadering een cruciale voorwaarde voor de realisatie van een samenleving die actief ouder worden voor iedereen mogelijk maakt. Om actief ouder te kunnen worden is het immers van belang dat ouderen op gelijke voet van hun rechten kunnen genieten en deze ten volle kunnen realiseren.

In een leeftijdsvriendelijk Vlaanderen moeten ouderen zo kwalitatief en zelfstandig mogelijk kunnen leven en participeren, vrij van discriminatie, isolement, armoede, verwaarlozing of misbruik. Dit in alle omstandigheden, ook wanneer ze geconfronteerd worden met een verminderde zelfredzaamheid, een verzwakte lichamelijke en/of geestelijke gezondheid en op momenten van levenseinde.

In het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 stelt de Vlaamse regering expliciete aandacht te willen besteden aan leeftijd in het Vlaams Gelijkekansenbeleid. De Vlaamse Ouderenraad steunt dit engagement, en is dan ook van mening dat dit vanuit een volwaardige rechtenbenadering dient te gebeuren, met oog voor de internationale context en de engagementen die daarin worden aangegaan.

III. Advies

---

1. Aansluiting bij het internationale beleidswerk rond de rechten van ouderen

1. De Vlaamse Ouderenraad vraagt dat de Vlaamse regering maatregelen neemt om de **aanbevelingen van de Raad van Europa** uit te voeren, met name dat zij:
  - nagaat in hoeverre de principes uit de aanbeveling overeenstemmen met de wetgeving en de praktijk in Vlaanderen, en de effectiviteit van het beleid ter zake evalueert;
  - inzet op de publieke bewustmaking rond de rechten van ouderen en het belang van gelijke kansen voor ouderen;
  - de bekendmaking van goede praktijken op vlak van de realisatie van de rechten van ouderen ondersteunt;
  - de implementatie van de betreffende aanbeveling in Vlaanderen evalueert tegen 2019.

2. Aansluitend vraagt de Vlaamse Ouderenraad om een **gestructureerde monitoring** van de realisatie van de basisrechten van ouderen in Vlaanderen. Aangezien het waarmaken van de burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten door ouderen een weerslag heeft op de mate waarin ouderen actief ouder kunnen worden, kan de ontwikkeling van een Vlaamse Active Ageing Index (cfr. AAI ontwikkeld in opdracht van de Europese Commissie en de United Nations Economic Commission for Europe¹) hiertoe een van de instrumenten zijn. De Studiedienst van de Vlaamse Regering kan de opdracht gegeven worden om de positionering van Vlaanderen binnen deze index te onderzoeken, wat zou toestaan de evolutie van de impact van het ouderenbeleid in Vlaanderen op regelmatige basis en in internationaal perspectief te monitoren.
3. De Vlaamse Ouderenraad vraagt duidelijkheid omtrent het Belgisch standpunt in het kader van de werkzaamheden van de **Open-ended Working Group on Ageing** binnen de VN, en is van mening dat dit standpunt naar de toekomst toe tot stand moet komen in dialoog met de ouderenorganisaties. Hij zal dit ook aankaarten bij de Federale Adviesraad voor Ouderen.

2. Uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019

4. Zoals hierboven al aangehaald, wordt in het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 gesteld: *“De Vlaamse Regering wil expliciete aandacht voor ‘leeftijd’ in het Vlaams gelijkheidsbeleid. We nemen maatregelen om iedere vorm van discriminatie op basis van leeftijd te bestrijden. Structurele drempels nemen we weg.”* De Vlaamse Ouderenraad heeft tot op heden geen zicht op de concrete maatregelen die voorzien worden om dit engagement uit het regeerakkoord te realiseren en verwacht hierover een duidelijk actieplan.
5. Tevens is in het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 de ambitie opgenomen om stapsgewijs aan een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid te werken. De Vlaamse Ouderenraad benadrukt dat deze doelstelling geen vrijblijvend voornemen mag zijn, en vraagt om een concreet traject uit te tekenen waarmee deze ongelijke ondersteuning van mensen met een zorgbehoefte, louter op basis van leeftijd, wordt weggewerkt.

3. Sterker kader voor de bescherming en realisatie van de rechten van ouderen

6. Met betrekking tot de realisatie van de rechten van ouderen wijst de Vlaamse Ouderenraad erop dat veel ouderen nog in onvoldoende mate op de hoogte zijn van de verschillende ondersteuningsmaatregelen waar zij recht op hebben en aanspraak op kunnen maken. Dit leidt tot een belangrijke mate van **onderbescherming** bij ouderen, en vooral bij ouderen die zich in een precare situatie bevinden.
Een aanpak van deze thematiek vraagt om een omvattend en veelzijdig antwoord. Daarbij moet onder meer ingezet worden op een optimalisatie van de rechtenverkenner als

toegankelijk en breed bekend gebruiksinstrument, op het verstekken van initiatieven rond automatische rechtentoekenning en het proactief informeren van potentiële rechthebbenden, op het bewaken van het aanbod en de kwaliteit van publieke dienstverlening, en op het garanderen dat informatieverstrekking en dienstverlening niet enkel langs digitale weg verlopen, maar aangevuld worden met persoonlijke begeleiding langs traditionele kanalen.

7. In het verlengde hiervan is het van belang dat ouderen zich voor elk van hun rechten kunnen wenden tot een gekend en toegankelijk aanspreekpunt wanneer zij menen dat hun rechten in het gedrang komen. Zeker op het lokale niveau moet de aanwezigheid van ombudsdiensten daartoe sterker uitgebouwd worden.

4. Aandacht voor de impact van recente beleidsmaatregelen op ouderen

8. Tot slot drukt de Vlaamse Ouderenraad zijn bezorgdheid uit over de **impact van recente beleids- en besparingsmaatregelen** genomen op federaal, Vlaams en lokaal niveau, die een impact hebben op de mate waarin ouderen hun rechten al dan niet kunnen realiseren (zie ook het [standpunt](#) van de Vlaamse Ouderenraad over de impact van de recente beleids- en besparingsmaatregelen op ouderen).
9. In dit verband is het cruciaal dat op elk beleidsniveau consequent een **armoedetoets** wordt uitgevoerd wanneer maatregelen genomen worden die een impact kunnen hebben op vlak van sociale inclusie, en dat waar nodig op adequate wijze gevolg wordt gegeven aan het resultaat van deze armoedetoets.

Goedgekeurd door de algemene vergadering op 16 december 2015.

*Jul Geeroms
Voorzitter*

*Mie Moerenhout
Directeur*

IV. Eindnoten

---

¹ De Active Ageing Index werd ontwikkeld op initiatief van de Europese Commissie en de United Nations Economic Commission for Europe (UNECE), met als doel het onbenutte potentieel van ouderen om actief en gezond ouder te worden per land in kaart te brengen en internationaal te kunnen vergelijken. Daarbij worden 22 indicatoren gebundeld die de situatie van ouderen analyseren op vlak van hun werkgelegenheid, hun sociale participatie, de mate waarin ze autonoom, gezond en veilig kunnen leven en hun capaciteiten en ondersteuning vanuit de omgeving in functie van actief ouder worden.

Zie: <http://www1.unece.org/stat/platform/display/AAI/Active+Ageing+Index+Home>.